

ФАРМАКОГНОСТИЧНЕ ВИВЧЕННЯ СИРОВИНИ ПРЕДСТАВНИКІВ РОДИНИ ГАРБУЗОВІ

Федченкова Ю. А., Батюченко І. І., Хворост О. П.

Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна

У світлі сучасних вимог до якості лікарської рослинної сировини особливу увагу приділяють культивованим видам рослин, у тому числі і сільськогосподарським культурам. Нашу увагу привернули представники родини гарбузові *Cucurbitaceae*, що об'єднує у світі 130 родів та понад 900 видів, поширених переважно в тропічних та субтропічних зонах, у країнах з помірним кліматом зустрічаються нечасто.

У нашій країні широко поширеними являються представники родів гарбуз *Cucurbita* та огірок *Cucumis*.

Рід гарбуз представлений у світі 20 видами, у нашій країні культивуються 3 види. Рід огірок представлений у світі не менш ніж 52 видами, у нашій країні у культивованому стані зустрічається 1 вид.

Найбільш популярними є гарбуз звичайний *Cucurbita pepo* L. та огірок посівний *Cucumis sativus* L., плоди яких широко застосовані як харчові та мають ряд цінних видів біологічної активності. Плоди гарбуза виявляють жовчо- та сечогінну дію, плоди огірка – застосовуються при порушеннях обміну речовин, покращують роботу травної, серцево-судинної системи, використовуються в косметології.

Підставами для фармакогностичного вивчення вегетативних органів цих видів рослин були, по-перше, широта культивування цих рослин у світі та нашій країні, по-друге, аспекти використання цих видів сировини в народній медицині.

Так, листя гарбуза звичайного використовуються в їжу, є відомості про застосування їх у народній медицині як діуретичний засіб при набряках, що мають місце при ряді захворювань нирок та серцево-судинної системи, гіпертонічній хворобі, порушенні обміну речовин.

Листя та стебла огірка посівного мають антиоксидантні, антидіарейні, протигрибкові, антибактеріальні, протиракові, гіпоглікемічні властивості.

Об'єктами дослідження обрано вегетативні органи – стебло та листя гарбуза звичайного та огірка посівного широко поширених в Україні сортів.

Нами проведено заготівлю щорічно, протягом 3 років – 2013-2015 рр., по 5 серій кожного виду сировини з різних регіонів нашої країни.

Для сировини кожної серії визначено такі показники, як: втрата в масі при висушуванні, загальна зола, зола, нерозчинна в кислоті хлористоводневій, важкі метали.

Також вивчено особливості морфолого-анатомічної будови сировини кожної серії, встановлено константні діагностичні ознаки зовнішньої та внутрішньої будови, також зроблено спробу виявити відмінності цих параметрів, пов'язані з регіоном зростання рослини.

Проведено визначення таких груп БАР, як: сума фенольних сполук (спектрофотометричним методом в розрахунку на галову кислоту), сума гідроксикоричних кислот (спектрофотометричним методом в розрахунку на хлорогенову кислоту), сума флавоноїдів (спектрофотометричним методом в розрахунку на рутин). Встановлено граничні межі вмісту кожної з груп БАР, а також простежено закономірності накопичення кожної з них в залежності від терміну та регіону заготівлі.

Таким чином, на підставі проведених досліджень розроблено проекти МКЯ на досліджувані види сировини як перспективні для введення їх до номенклатури ЛРС.